

ט"ו בשבט - חג לאילנות

יחידת הוראה לתלמידים עולים

יחידת הלימוד בנושא ט"ו בשבט מזמנת למידה לשונית באמצעות הקשר תרבותי-ישראלי משמעותי מעולמם של התלמידים. עניינו של החג בטבע, בעצים ובעונות השנה, ומכאן שיחידת הלימוד מאפשרת פיתוח אוצר מילים רלוונטי בנושאי טבע אלה ותרגול מיומנויות השפה העברית בהקשרים יומיומיים ומוכרים.

היחידה מקדמת שימוש בשפה לצורכי תקשורת, הבעה והבנה. היא משלבת האזנה, קריאה, שיח וכתובה באמצעות טקסטים מותאמים, וכוללת פעילויות חווייתיות הכוללות שיח כיתתי בדגש על חזרות, על המחשה חזותית ועל קישור בין שפה למעשה.

היחידה מאפשרת חשיפה להיבטים תרבותיים בחברה הישראלית ופיתוח מודעות לערכי שמירה על הטבע והסביבה, ומסייעת לחיזוק תחושת השייכות והמעורבות שלהם במרחב הלימודי והקהילתי. הלמידה מדורגת, ומותאמת לרמות מתחילים וביניים.

מטרות היחידה

מטרות כלליות

- פיתוח מיומנויות השפה העברית באמצעות עיסוק בחג ט"ו בשבט בהקשר תרבותי-ישראלי.
- היכרות עם ט"ו בשבט כראש השנה לאילנות ולמשמעותו בהקשר טבע, סביבה וחברה.
- פיתוח יכולת השתתפות בשיח כיתתי, הבנת הנקרא והנשמע והבעה אישית בהתאם לרמות השפה.
- חיזוק תחושת השייכות של התלמידים למרחב הלימודי והתרבותי בישראל תוך כדי חיבור לתרבות המוצא.

מטרות לשוניות-רמת מתחילים

- רכישת אוצר מילים בסיסי הקשור לט"ו בשבט, לעצים, לעונות השנה ולמזג האוויר.
- הבנת טקסטים קצרים ופשוטים המלווים בהמחשה חזותית.
- שימוש במשפטים פשוטים לצורך תיאור ומסירת מידע (מה עושים? מה אוכלים? למה חוגגים?).
- פיתוח מיומנויות דיבור והאזנה באמצעות חזרות, תבניות קבועות ושיח מונחה.

מטרות לשוניות-רמת ביניים

- הרחבת אוצר מילים מתחום הטבע, הסביבה, נטיעות והמשמעויות התרבותיות של החג.
- הבנת טקסטים רציפים הכוללים מידע, תיאור והסבר.
- שימוש במשפטים מורחבים לצורך תיאור תהליכים, הבעת דעה וחיבור בין רעיונות.
- פיתוח יכולת הבעה בעל פה ובכתב, בהתאם להקשרים לימודיים וחברתיים.

ט"ו בשבט - חג לאילנות

יחידת הוראה לתלמידים עולים

ט"ו בשבט - רמת מתחילים

טקסט לקריאה על ידי המורה בליווי מצגת תמונות

ט"ו בשבט חל ביום ה-15 (ט"ו) בחודש שבט.
ט"ו בשבט הוא ראש השנה של העצים.
זה החג של העצים.
זה חג לטבע.

בחורף מזג האוויר קר.
בחורף יורדים הרבה גשמים.
בחודשים כסלו וטבת
להרבה עצים
אין עלים.
ואין פרחים.

בחודש שבט אפשר לראות עצים עם פרחים.
עץ השקד, השקדייה פורח.
לשקדייה יש פרחים יפים.
הפרחים של השקדייה הם בצבע לבן וורוד.
כשאנחנו רואים את השקדייה, אנחנו יודעים:
האביב עומד להגיע.

מה עושים בט"ו בשבט?

בט"ו בשבט אוכלים פירות של ארץ ישראל.
אוכלים פירות טריים,
כמו תפוח ותפוז.
אוכלים גם פירות יבשים,
כמו צימוקים ותמרים.
בט"ו בשבט נוטעים עצים חדשים.
בט"ו בשבט זוכרים לשמור על העצים,
לשמור על האדמה
ולשמור על הסביבה.

מצגת למתחילים

ט"ו בשבט - חג לאילנות

יחידת הוראה לתלמידים עולים

ט"ו בשבט - רמת ביניים

טקסט לקריאה על ידי המורה בליווי מצגת תמונות

ט"ו בשבט הוא ראש השנה לאילנות.
ביום זה מתחילה שנה חדשה לעצים.
ט"ו בשבט חל ביום ה-15 (ט"ו) בחודש שבט.
ט"ו בשבט הוא חג של הטבע.
בתקופה זו של השנה חלק מהעצים מתחילים לפרוח, לאחר שבמשך החורף לא היו עליהם עלים ופרחים.

הפריחה של עץ השקד, השקדייה, הוא סימן להתחדשות של העצים בטבע.
בחודש שבט העץ מתכסה בפרחים לבנים וורודים.
פריחת השקדייה מסמלת את תחילת עונת הפריחה של העצים.

חשיבות העצים בעבר

בעבר העצים היו חשובים מאוד לאדם.
כל משפחה גידלה עצים ליד הבית.
העצים נתנו פירות למאכל.
הענפים והגזע שימשו לבישול ולבניית רהיטים.
בחורף השתמשו בענפים לחימום,
ובקיץ ישבו בני המשפחה בצל העצים.

טו בשבט בעבר

בשנים שבהן עם ישראל לא חי בארץ ישראל ולא הייתה לו מדינה,
ט"ו בשבט היה יום מיוחד.
ביום זה הם זכרו את ארץ ישראל ואת הטבע המיוחד שלה.
במיוחד הם הזכירו את שבעת המינים הגדלים בארץ ישראל:
חיטה, שעורה, גפן, תאנה, רימון, זית ותמר.
בט"ו בשבט נהגו לערוך סעודה מיוחדת.
אכלו פירות יבשים, שתו יין, שרו שירים, וסיפרו סיפורים על ארץ ישראל.
מדוע אכלו פירות יבשים?
בחוץ לארץ החורף קר מאוד,
ובחורף אין פירות על העצים.
אי-אפשר היה לאכול פירות טריים,
ולכן אכלו פירות יבשים משבעת המינים, כמו צימוקים ותמרים.

ט"ו בשבט - חג לאילנות

יחידת הוראה לתלמידים עולים

ט"ו בשבט - רמת ביניים (המשך)

טקסט לקריאה על ידי המורה בליווי מצגת תמונות

ט"ו בשבט בישראל

העולים הראשונים שהגיעו לארץ ישראל מצאו ארץ עם מעט עצים וצמחים. הם רצו להפוך את הארץ למקום ירוק ופורח. הם החליטו כי ט"ו בשבט יהיה חג הנטיעות. ביום ט"ו בשבט יצאו ילדים ומבוגרים למקומות שונים בארץ. כולם יחד נטעו עצים כדי שהארץ תהיה יפה ופורחת.

ט"ו בשבט כיום

כיום, במדינת ישראל, יש עצים רבים ברחובות וביערות. אנחנו חוגגים את ט"ו בשבט בשמחה. אנחנו שמחים בארץ היפה שלנו ובטבע שלה. אנחנו נוהגים לנטוע עצים חדשים ליד גנים ויערות, לערוך סדר ט"ו בשבט עם חברים ומשפחה, ולציין את יום שמירת הסביבה. אנו זוכרים שחשוב לשמור על הטבע, כדי שנוכל להמשיך לחיות בארץ ירוקה ולחגוג את ט"ו בשבט גם בעתיד.

מצגת רמת ביניים

ט"ו בשבט - חג לאילנות

יחידת הוראה לתלמידים עולים

הצעות לפעילויות

ט"ו בשבט - מהו?

פעילות מקדימה מתחברים ומשתפים

הביאו לכיתה תמונות, חפצים או מאכלים הקשורים לחג. רצוי להביא תצלומים אותנטיים המשקפים את חוויית החג. הציגו את התמונות, החפצים או המאכלים על שולחן, ותנו לתלמידים כדקה להתבונן בהם.

שאלות התנעה: מה בתמונות? מה החפץ הזה? מה המאכל הזה? מי יודע למה הבאתי את התמונות האלו היום? מי מכיר את החג? זיכרון? חוויה? האם חוגגים את החג במשפחה שלכם? איך חוגגים אותו? מה אתם יודעים על ט"ו בשבט?

האם חוגגים את ט"ו בשבט בארץ המוצא שלכם? מה עשיתם בט"ו בשבט הראשון בישראל?

הציגו את ט"ו בשבט בלוח השנה העברי (ראו דף חודשי במצגת) בקשו מהתלמידים לומר מה הם יודעים על החג, ומה הם רוצים לדעת. כתבו על הלוח את התשובות של התלמידים.

צפייה והאזנה

הציגו את הטקסט ואת המצגת לתלמידים.

אם התלמידים יכולים להתמודד עם הטקסט הכתוב, הפעילו שיקול דעת ובחרו אחת מהאפשרויות:

(1) קריאת הטקסט כולו בכיתה יחד עם התלמידים.

(2) קריאת קטע קצר לבחירתכם עם התלמידים.

(3) קריאה עצמית של קטע קצר מתוך הטקסט כולו לבחירתכם או לבחירת כל תלמיד ותלמידה.

לאחר הצגת הטקסט

בדקו יחד אם התלמידים קיבלו מידע שתאם את מה שרצו לדעת.

ט"ו בשבט - חג לאילנות

יחידת הוראה לתלמידים עולים

הצעות לפעילויות

היכרות עם העץ

ציוד ועזרים: כרטיסיות שעליהן תמונות של חלקי העץ וכרטיסיות עם שמות חלקי העץ (גזע, עלים, ענפים, פרחים, פירות, שורשים, צמרת), נייר דבק

- צאו עם התלמידים לחצר בית הספר או לרחוב בקרבת בית הספר.
- בקשו מהתלמידים לחפש עצים ולספור כמה עצים יש במרחב.
- בחרו עץ שהמרחב סביבו נגיש לפעילות.
- עמדו סביב העץ, הציגו לפני התלמידים את אחת הכרטיסיות עם תמונה של חלק מן העץ, ובקשו מהתלמידים, כל אחד בתורו, להדביק את הכרטיס על העץ במקום המתאים.
- הקנו את המילים המתאימות, ובקשו מהתלמידים להתאים את כרטיס המילה לציור.
- ערכו דיון במליאה: האם רואים עכשיו את כל חלקי העץ? מה רואים? מדוע יש חלקים שאנחנו לא רואים?

הבחינו בין חלקים שאיננו רואים משום שהם נמצאים מתחת לאדמה (שורשים) לבין חלקים שניתן לראות אותם תמיד (גזע, ענפים) לבין חלקים שהם עונתיים: לפעמים אפשר לראותם אותם ולפעמים לא (עלים, פרחים, פירות).

בכיתה: חשבו יחד על ההבדל בין עץ פרי ועץ נוי. בדקו יחד אילו עצים ראיתם במרחב: האם הם עצי פרי או עצי נוי?

- בקשו מהתלמידים לצייר עץ הגדל בארץ המוצא שלהם.
- כל תלמיד יציג את העץ שלו לקבוצה ויתאר אותו.
- שימו לב: השתמשו במילות תואר מתאימות, והתייחסו גם לזיכרונות או לרגשות שהעץ מעורר אצל התלמידים. כדאי לכתוב שמות תואר מתאימים על לוח הכיתה ולבקש מהתלמידים להיעזר בהם.
- אספו את ציורי העצים של התלמידים ותלו אותם בכיתה או במרחב הבית-ספרי.
- חשבו יחד באיזה אופן לתלות את התמונות למשל: האם להבחין בין עצי פרי לעצי נוי? בין עצים הגדלים גם בישראל לעצים שאין בישראל? וכן הלאה.

חלקי העץ

ט"ו בשבט - חג לאילנות

יחידת הוראה לתלמידים עולים

הצעות לפעילויות

הקדמה לנטיעות-פעילות בנושא הנבטה (מיועד לרמת ביניים)

משימת הכנה

- בתחילת חודש שבט הנביטו עם התלמידים זרעי קטניות.
- עקבו אחר תהליך הצמיחה וחקרו את התפתחות הזרע והופך לנבט.
- בקשו מהתלמידים ליצור יחד, כקבוצה, תיעוד של התהליך בצילום ובתיאור מילולי.
- צפו בסרטונים עם התלמידים או שלחו להם את הקישורים כדי שיצפו בהם כהטרמה לשיעור.

איך נובט זרע

מצגת - עשו זאת בעצמכם

עשו זאת בעצמכם: מנבטה ירוקה

בזמן הצפייה בקשו מהתלמידים לחשוב: מה הם מכירים? מה התחדש להם?

נושאים לדיון:

בחרו שאלות מותאמות לגיל התלמידים, לרמה השפתית שלהם ולהתנסות שלהם בכיתה או מחוצה לה. מה הרגישו התלמידים בזמן שחיכו עד שהזרע ינבוט? האם כל הזרעים נבטו? אילו מחשבות עלו בראשם במשך התהליך?

פעילות בנושא נטיעות (מיועד לרמת ביניים)

שיח מקדים - ניתן להעזר במצגת נטיעות

בישראל נוטעים עצים חדשים. למה עושים זאת? האם גם בארץ המוצא של התלמידים הם ראו נטיעות? כמה זמן עובר מזמן השתילה עד שהעץ יהיה גדול? מה צריך לעשות כדי לעזור לעץ לגדול? האם לנו יש תפקיד או אחריות בשמירה על העצים?

עמדו על העובדה שישראל היא ארץ חדשה ומתפתחת, וכי היא ארץ שלא יורדים בה גשמים רבים. לכן יש חשיבות בישראל לנטיעת עצים, שלא כמו במדינות שבהן יש גשמים רבים ולכן גדלים בהן עצים רבים באופן טבעי.

מחזור החיים של העץ

מחזור החיים של העץ מתאים לפעילות הנושא נטיעות

נטיעות

ט"ו בשבט - חג לאילנות

יחידת הוראה לתלמידים עולים

הצעות לפעילויות - המשך

פעילות בנושא נטיעות (מיועד לרמת ביניים) - המשך

מומלץ לצאת עם התלמידים ולנטוע עצים. במהלך הנטיעה יש להתייחס לשלבים השונים (ראו מצגת).

משימת המשך:

שימו לב! יש להתאים את הדרישות לרמה השפתית של התלמידים. אם הם מתקשים בכתיבה, הנחו אותם לבצע את המשימה בעל פה. אפשרות נוספת: היעזרו בתלמידים מתקדמים שיסייעו במשימות הכתיבה של התלמידים האחרים. בקשו מעוד תלמידים להשתתף בהצגה.

- הפכו את הלמידה בכיתה לחוויה של התנסות.
- בקשו רשות מהנהלה לשתול עץ חדש במרחב הבית-ספרי.
- הכינו עציצים אישיים או אדניות כיתתיות. ניתן לקשט אותם במגוון דרכים.

איך נעזור לשתיל לגדול ולהפוך לעץ?

הציגו את השאלה במליאת הכיתה. הכינו עם התלמידים רשימת כללים שיעזרו לענות על השאלה: אנחנו רוצים לעזור לשתיל לגדול ולהפוך לעץ. מה אנחנו צריכים לעשות?

כתבו כללים קצרים בעזרת המילים: צריך / אסור / חשוב / כדאי משפטים לדוגמה:

צריך להשקות את השתיל. צריך לשים את השתיל בשמש. חשוב לשמור על האדמה רטובה. כדאי לבדוק את השתיל כל יום. אסור לשבור את הענפים. אסור לדרוך על השתיל.

חשבו יחד האם יש עוד מילים שבהן אפשר להשתמש לניסוח כללים. אם הכיתה שתלה שתילים במרחב הציבורי, אפשר להכין לוח כיתתי ולחלק תפקיד לכל אחד מהתלמידים.

ט"ו בשבט - חג לאילנות

יחידת הוראה לתלמידים עולים

הצעות לפעילויות

פעילות לתרגול לשוני

חלקו את התלמידים לשתי קבוצות. כל קבוצה תקבל דף משימה.

משימה מס' 1 - המשיכו את השיחה בין טליה לליה

- טליה לא הייתה בכיתה כשלמדו על הנטיעות. ליה מתקשרת אליה ומספרת לה מה היה בכיתה. ליה: טליה, היום המורה אמרה לנו שבשבוע הבא נצא לגינה לנטיעות ונשתול עצים. טליה: באמת? מה נעשה? איך נשתול עצים? ספרי לי. ליה: אז ככה, דבר ראשון נחפש מקום טוב ומתאים. המשיכו את השיחה בין טליה לליה.
- כתבו את השיחה
 - הכינו הצגה עם הטקסט שכתבתם.

משימה מס' 2 - המשיכו את השיחה בין עמי לרון.

- עמי : אתה יודע? בשנה שעברה הלכתי עם המשפחה שלי לנטיעות ביער בריטניה. עבדנו קשה אבל היה לנו כיף. רון: באמת? מה עשיתם? איך שתלתם?
- המשיכו את השיחה בין עמי לרון.
 - כתבו את השיחה.
 - הכינו הצגה עם הטקסט שכתבתם.

ט"ו בשבט - חג לאילנות

יחידת הוראה לתלמידים עולים

הצעות לפעילויות

משחקים

משחק זיכרון דיגיטלי - יחיד רבים

משחק זיכרון שלשות להדפסה

הנחיות למשחק זיכרון שלשות

מפתח הלב - פעילות לט"ו בשבט

מדרש תמונה

פעילות לעידוד השיח והעשרת אוצר המילים באמצעות תמונה.

מצגת תמונות

הנחיות למדרש תמונה

סקר: מה אני אוהב/ת - לימונדה או מיץ תפוזים?

פעילות לעידוד השיח והעשרת אוצר המילים באמצעות ביצוע סקר קישור לפעילות

